

□

De **voorzitter**: Ik dank de leden voor hun inbreng. Ik had mij graag aangesloten bij de opmerking van mevrouw Van Gent om het aantal Wajong'ers dat wij hier zelf in dienst nemen, in het Presidium te bespreken. Ik neem aan dat ik daarmee ook tegemoetkom aan de vraag van de heer Spekman. Zoals u weet, staat de voorzitter niet op de sprekerslijst. Ik kan dus niet deelnemen aan het debat.

Het amendement-Ortega-Martijn/Spekman (stuk nr. 21) is ingetrokken.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.07 uur tot 13.00 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Op verzoek van de PvdA-fractie benoem ik in de vaste commissie voor Economische Zaken het lid Timmer tot lid in plaats van het lid Besselink en het lid Besselink tot plaatsvervangend lid in plaats van het lid Boelhouwer.

Het woord is aan mevrouw Leijten.

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Daar ben ik weer. Ik heb namelijk schriftelijke vragen gesteld en ik heb vorige week ook al gevraagd of ik daar eindelijk antwoord op kan krijgen. Ik zal niet schromen om deze vragen aan te melden als mondelinge vragen. Ik heb niet voor niets vragen gesteld over het veilen van mensen die zorg nodig hebben, over de overname van een reguliere thuiszorginstelling door een schoonmaakbedrijf en over de gouden handdrukken die worden gegeven aan bestuurders van Philadelphia. Daar horen gewoon antwoorden op te komen en daar staat een termijn voor. Ik verwacht dan ook dat die antwoorden gisteren binnen zijn.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Het woord is aan de heer Van Gerven.

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Namens de heer Van Gerven vraag ik om antwoorden op nog niet beantwoorde schriftelijke vragen. Het gaat om vragen van 20 maart over openbare aanbesteding in het ambulancevervoer, om vragen van 19 maart over medische dossiers die onbewaakt liggen opgeslagen in een loods van een verhuisbedrijf in Vlaardingen, om vragen van 17 maart over permanente rimpelvullers en om vragen over het pionieren met complementaire gezondverstand-geneeskunde in het Slotervaartziekenhuis. Op al die vragen hadden wij allang antwoord moeten hebben.

De **voorzitter**: De combinatie van rimpelvullers en

complementaire gezondverstand-geneeskunde is boeiend. Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Daarmee zijn wij gekomen aan het eind van de regeling van werkzaamheden.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten in verband met het bevorderen van de participatie van jonggehandicapten door werk en arbeidsondersteuning (31780).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor de reactie op mijn antwoord in eerste termijn. In mijn antwoord zal ik eerst ingaan op een aantal algemene zaken. Vervolgens zal ik de vragen van de afzonderlijke leden beantwoorden. Ten slotte zal ik ingaan op de ingediende moties en amendementen.

De heer Blok sprak zijn teleurstelling uit over het gebrek aan aandacht voor de instroom. Ik werp dat verwijt van mij af, ook omdat ik er in eerste termijn uitvoerig op ben ingegaan. Ik heb wel aangegeven dat de benadering van de heer Blok, die het ziet als een probleem van de keuringen, niet onze benadering is. In de Wajong hebben wij te maken met jongeren die vanwege hun beperking niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt zullen kunnen vinden. Ik kan de keuring wel zodanig aanpassen dat ondanks dat gegeven betrokkenen niet de Wajongregeling in zullen instromen, maar daarvan is dan wel het resultaat dat er een groeiende groep mensen in de samenleving is van wie wij weten dat ze niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt zullen kunnen vinden en die dan eventueel met een uitkering in het kader van de bijstand afgescheept worden en verder niet de ondersteuning wordt gegeven die geboden zou kunnen worden. De Wajongregeling is indertijd ontstaan in aanvulling op de algemene arbeidsongeschiktheidsregelingen die wij hebben in de samenleving, omdat het hierbij gaat om een groep mensen van wie wij meenden dat ze vanwege aangeboren gebreken nooit een kans op de arbeidsmarkt krijgen aan het begin en derhalve ook geen toegang zullen hebben tot de algemene arbeidsongeschiktheidsregelingen, zodat dit een bijzondere voorziening rechtvaardigt. In eerste termijn is de nadruk te zeer komen te liggen op het specifieke inkomens karakter en niet op het ondersteunen richting arbeid. Dat laatste is wat beoogd wordt met de voorliggende regeling.

Ik misken niet de constatering dat er sprake is van een groeiende instroom. Het betekent ook niet dat dit veronachtzaamd wordt, want het is ook onderdeel van de aanpak in het speciaal onderwijs. Het kan echter niet zo zijn dat als het daar niet lukt en wij moeten vaststellen dat iemand niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt kan krijgen, wij desondanks zeggen dat de Wajongregeling daarvoor gesloten blijft. Dan moet de Wajongregeling erop gericht zijn de betrokkene zodanig te ondersteunen dat deze wel een plaats op de arbeidsmarkt kan krijgen. Daar is deze regeling op gericht. Als het eenmaal gelukt is om deze jongeren een zelfstandige plaats op de arbeidsmarkt te geven, wat ook blijkt uit

Donner

hun ervaring, dan gelden de algemene arbeidsomgeschiktheidsregelingen, zoals de WIA en andere voorzieningen op dat punt. Dat is het logische uitgangspunt. Dat is de achtergrond van mijn standpunt over de verschillende amendementen die ertoe strekken de termijn van het terugvalrecht te verlengen. Uitgangspunt is dat er sprake is van een speciaal probleem bij deze jongeren omdat ze geen kans hebben gekregen op de arbeidsmarkt vanwege een gebrek dat ze aan het begin gekregen hebben. Als het lukt met deze regeling om ze die plaats wel te geven, dan gelden logischerwijze de algemene voorzieningen die wij daarvoor hebben.

De heer Ulenbelt heeft gezegd dat ik een heilig geloof zou hebben in de welwillendheid van werkgevers. Ik heb ook daar geen heilig geloof in. Ik heb er wel vertrouwen in dat langs de in het voorliggende wetsvoorstel aangegeven weg, wij sneller ruimte krijgen bij werkgevers dan via de weg die de heer Ulenbelt bepleit, namelijk die van de knuppel en het quotum ofwel "gij zult en gij moet". Wij hebben reeds ervaring opgedaan met andere quota die ingevoerd zijn en die na verloop van tijd weer zijn afgeschaft omdat ze uiteindelijk leiden tot een averechtse vorm en tot op voorhand onwil. Quota worden logisch als je constateert dat 80% van de werkgevers eigener beweging ertoe bereid is en je een instrument moet hebben voor de laatste 20%, maar je moet niet beginnen met een quotum als men niet al in beginsel daartoe bereid is.

De heer Ulenbelt relateert dit vooral aan de economische situatie van nu, waarin sprake is van een afnemende werkgelegenheid. Ik heb erop gewezen dat de sociale partners desondanks bereid zijn geweest om daar aandacht aan te besteden. Nogmaals: deze regeling is niet enkel en alleen bedoeld voor de huidige economische situatie, maar is meer permanent van opzet. Ik constateer: zodra het goed gaat en men stelt het ontslagrecht aan de orde, zegt hij nee, en als het slecht gaat en men probeert het op deze manier, zegt hij ook nee. Hij is dus tegen alles, behalve tegen de knuppel. Daarover verschillen wij dan fundamenteel van mening.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik ben voor de knuppel maar dan de honkbalknuppel. Honkbal is een prachtige sport waarbij de knuppel heel functioneel is. Ik wil echter noch werkgevend Nederland noch andere mensen in Nederland met de knuppel bedreigen. Het gaat om quota zoals die in andere landen werken. Als een werkgever dan niet meewerkt – hij krijgt het personeel niet opgedrongen – dan betaalt hij daar een compensatie voor. Dat geld zou u heel goed kunnen gebruiken voor de wachtlijst voor de sociale werkvoorziening. U moet ons dit niet steeds voorhouden als een knuppel, want het is een regeling die op ons continent in geciviliseerde landen al jaren met enig succes wordt toegepast. U zou daar eens naar moeten kijken en ik hoop dat u dan terugkomt met de constatering: de SP is zo gek nog niet, die heeft het niet over knuppels maar over nuttige dingen.

Minister **Donner**: Ik begrijp dat u uw "knuppel" zodanig nuanceert, dat u zegt: u mag de klap afkopen. Het blijft echter een knuppel: gij zult ..., maar u mag het afkopen. Ik heb toegezegd dat ik zal kijken hoe andere geciviliseerde landen daarmee omgaan. Ik zal de Kamer daar zo snel mogelijk over inlichten. Vooralsnog constateer ik echter dat die benadering in de praktijk meer oplevert

dan dit punt in de wet te zetten en vervolgens te denken dat je het probleem opgelost hebt. Ik zal straks ingaan op de meest brede motie op dat punt, dat is de motie van de heer Van Hijum. De andere moties, zoals die van de heer Blok en die van mevrouw Ortega, gaan ook in op bijvoorbeeld het punt van de jobcoaches bij de werkgevers. Dat is echter ook een onderdeel van de bredere motie van de heer Van Hijum. Ik zal proberen daar straks zo goed mogelijk op in te gaan.

Een punt dat bij velen tot discussie heeft geleid betreft de strekking van de voorgestelde wijziging op het punt van de samenloop van de WSW en de Wajongregeling. Ik kan dan slechts constateren, gehoord hebbende de discussie tussen de heren Spekman en Ulenbelt, dat de bedoeling van de tekst is zoals de heer Spekman die gelezen heeft. Ik heb de heer Ulenbelt hier namelijk horen bepleiten dat het staan op een wachtlijst van de WSW beter is dan arbeid in het kader van de Wajong. Dat acht ik echter volstrekt onverdedigbaar. Als men een plaats heeft in het kader van de WSW, is de strekking van de voorgestelde tekst dat men dan niet alsnog onder de Wajong zal vallen. De indicatiestelling blijft echter inderdaad open. De discussie gaat er dus over dat als men op de wachtlijst staat – helaas is dat vaak het geval – en als men een aanbod krijgt in het kader van de werkregeling van de Wajong, de regeling ervan uitgaat dat dan de werkregeling voor zal gaan. Naar mijn mening lost dat twee problemen op. In de eerste plaats is dat de uitdrukking van het beginsel dat een baan beter is dan op een wachtlijst staan. In de tweede plaats lost het vermoedelijk ook voor een deel de wachtlijstproblematiek op. Ik ben dan ook van mening dat de voorgestelde bepaling vrij duidelijk is.

De heer **Ulenbelt** (SP): Wij moeten hier echt helderheid over hebben. U hebt het nu over mensen die al op de wachtlijst staan, maar mijn hele discussie met de heer Spekman ging over de vraag of de mensen überhaupt op de wachtlijst kunnen komen door de werkregeling in de Wajong. Als iemand zich aanmeldt voor indicatie, wordt de vraag beantwoord of er buiten de SW een redelijke kans op werk is. Op dat moment zal de indicator zeggen: ja, we hebben de Wajongregeling; jij komt dus niet in de sociale werkvoorziening, want je kunt buiten terecht. Dat betekent de facto dat de indicatie van begeleid werken in de sociale werkvoorziening niet meer aan de orde is. De SW is voor deze groep dus afgesloten.

Minister **Donner**: De tekst van de nota van wijziging heeft uitsluitend betrekking op de teksten van de Wajongregeling en brengt dus geen wijziging aan in de WSW-regeling. Die tekst geeft alleen aan dat de verplichtingen die voortvloeien uit 5.6.1 en 5.6.2, wijken als men een dienstbetrekking heeft. Voor het overige gelden gewoon de verplichtingen uit de Wajongregeling. U haalt uw uitleg dus niet uit de door mij voorgestelde teksten.

De heer **Ulenbelt** (SP): U had het zojuist over mensen op de wachtlijst. Nu verwijst u naar een wettekst over mensen die al in de sociale werkvoorziening zitten. Iemand die zich aanmeldt bij het UWV, graag begeleid wil werken in de sociale werkvoorziening en denkt dat hij dat kan, komt daar niet doorheen. In de Wajongregeling bij het UWV wordt immers al tegen hem gezegd dat er voor hem geen weg naar de SW is, omdat hij geschikt is

Donner

voor algemeen geaccepteerde arbeid. Er is dus geen route naar de sociale werkvoorziening.

Minister **Donner**: Ik geef u aan wat de nota van wijziging inhoudt. Het enige punt is: als men op de wachtlijst bij de WSW staat, ontslaat dat niet van de verplichtingen die voortvloeien uit de werkregeling van de Wajong. Dat is wat hier bepaald wordt. Er staat dat dat wél het geval is als er sprake is van een dienstbetrekking. U kunt wel blijven zeggen dat u dat erin wilt lezen, maar het staat er niet. Het kan er ook niet staan, want dat zou betekenen dat er een wijziging is van de WSW-regeling en die ligt hier niet.

De heer **Ulenbelt** (SP): De Wajongregeling is een voorliggende regeling voor indicatie bij de SW voor mensen met een Wajongregeling. Zegt u nu dat net zoals iemand in de bijstand ook een Wajong'er rechtstreeks naar de indicatiecommissie kan stappen en daarin niet gehinderd zal worden door het UWV?

Minister **Donner**: Ja. Althans: dat kunt u hier ook niet uit afleiden, want anders zou deze zinsnede zelfs niet zinvol zijn. Er wordt namelijk een indicatie in het kader van de WSW verondersteld voordat men een dienstbetrekking kan krijgen in het kader van de WSW. Dat is het enige wat hier bepaald wordt. De verplichtingen die voortvloeien uit de werkregeling van de Wajong, worden ter zijde geschoven als er een dienstbetrekking is in het kader van de WSW.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik dacht dat er helderheid was met de laatste vraag en het antwoord van de minister, maar daarna gaf hij toch weer de dienstbetrekking aan. Dat verbaast me. Ik zou graag "ja" of "nee" willen horen op deze vraag: kan iemand die WSW-geïndiceerd wil worden – of hij nou op de wachtlijst staat of niet – WSW-geïndiceerd worden? Kan hij daarom vragen en kan hij onder de WSW opgenomen worden?

Minister **Donner**: Iemand die WSW-geïndiceerd wil worden, dient gewoon een aanvraag onder de WSW in. Het gaat er niet om dat hij dan al op de wachtlijst staat, want dat veronderstelt dat hij een indicatie heeft. Dan kan hij op de wachtlijst staan. Het enige punt is: als hij op de wachtlijst staat, als hij ook onder de Wajong valt en als er arbeid is, gaat in het kader van het participatieplan die arbeid voor.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Ik kan dus concluderen dat iedereen – in dit geval de Wajong'er – een WSW-indicatie kan vragen. Dat staat iedereen vrij.

Minister **Donner**: Ja, want ik wijzig de WSW niet. Zonder wijziging van de WSW kan ik die regeling niet veranderen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voor de duidelijkheid: kan elke Wajong'er een indicatie krijgen om op de wachtlijst te komen?

Minister **Donner**: Nee, daarop kan ik niet antwoorden want de indicatiestelling onder de WSW betekent niet dat men automatisch een indicatie voor de WSW krijgt als men onder de Wajong valt.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Als ik Wajong'er ben – ik denk dat de heer Ulenbelt daarop doelt – en ik wil graag in de WSW en kom bij de indicatiecommissie, die zegt: jij bent geschikt voor regulier werk en krijgt dus geen indicatie, dan betekent dit dat ik inderdaad achter de geraniums zit in afwachting van regulier werk en niet de mogelijkheid heb om in te stromen in de WSW om in ieder geval werkervaring op te doen.

Minister **Donner**: Dat is de indicatiestelling onder de WSW. Als men om die reden constateert dat men niet voor indicatie onder de WSW in aanmerking komt, is men veel beter af met de Wajongwerkregeling. Ik moet in eerlijkheid zeggen dat de WSW niet van toepassing is op iedereen die WSW wil. Daarvan gaat de heer Van Dijck uit. Nee, de WSW is van toepassing op die mensen die daarvoor volgens de indicatiestelling in aanmerking komen en niet omdat zij het leuk vinden. Dat is het punt. De indicatiestelling loopt gewoon volgens de WSW-regeling. Dat wordt niet gewijzigd door deze regeling. Tenzij men een dienstbetrekking heeft in het kader van de WSW en men ook onder de werkregeling valt, zullen de verplichtingen van de werkregeling voorgaan. Dat is het enige dat wordt bepaald.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): De heer Donner zegt dat iemand beter af is met een werkregeling in de Wajong dan met de WSW, maar dat is niet het geval zolang ik als Wajong'er geen baan heb. Iemand is beter af met een baan. Het maakt mij niet uit of die baan onder de WSW valt of bij een regulier bedrijf is, maar ik wil een baan. De heer Donner zegt tot mij als Wajong'er: je zit in de werkregeling, met andere woorden, je zit achter de geraniums en wacht maar af tot je een reguliere baan hebt. Wij zeggen: nee, zolang ik geen reguliere baan heb en in de Wajong zit, wil ik op die lijst staan en in aanmerking komen voor de WSW, met of zonder indicatie, dat maakt mij niet uit. Ik zit in de Wajong en ik zit te wachten op een baan. Daarom gaat het.

De **voorzitter**: Ik geef de minister nog eenmaal de gelegenheid hierop iets te zeggen. Daarna wil ik naar een volgend onderwerp.

Ik zie dat de heer Spekman ook nog iets wil zeggen. Zullen wij dat dan in één keer doen? De heer Spekman stelt een vraag, waarna de minister in één keer antwoordt. Nee, geen onderlinge discussie in de bankjes. Dat kan ik allemaal niet meer overzien.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik bedank de minister dat hij het eens is met mijn lijn in het debat met de heer Ulenbelt. Er bestaat volgens mij verwarring. Ook nu komen toch niet alle Wajong'ers in aanmerking voor de indicatie voor de WSW? Dat is ook de huidige situatie niet. De vraag is alleen of de werkregeling die wij nu vaststellen een belemmering vormt om je te laten indiceren voor de WSW. Ik heb begrepen dat dit niet het geval is – dat is ook de lijn die ik volgde – maar dat die jongeren gewoon kunnen worden geïndiceerd. Als er een aanbod is, gaat dat echter te allen tijde voor wanneer zij op de wachtlijst staan, zodat zij niet stilzitten.

Minister **Donner**: Ik antwoord in eerste instantie de heer Van Dijck. Dat geeft meteen een antwoord op de vraag van de heer Spekman. De inzet is inderdaad een baan. De waarschijnlijkheid dat die kan worden gevonden in

Donner

het kader van de Wajongregeling, is op dit moment groter dan dat die wordt gevonden in het kader van de WSW. Dat is de reden dat een baan in het kader van de Wajongwerkregeling voorgaat zolang er geen plaats is in het kader van de WSW. Daarmee geef ik ook antwoord op de vraag van de heer Spekman. Ik zie niet waar de heer Spekman meent dat er een verschil is tussen hem en mij, behalve dan in de inschatting dat men sneller een plaats vindt in het kader van de WSW dan in het kader van de Wajongwerkregeling. Dat zal naar mijn mening in de praktijk anders zijn.

Het antwoord op de vraag van de heer Spekman luidt nee. Dit is de reden waarom de nota van wijziging zo is gekozen. De regelingen staan naast elkaar. Het enige dat wordt bepaald is dat de Wajongwerkregeling wijkt als er werk is in het kader van de WSW.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik concludeer voor mijzelf, en hoop dat de minister dit bevestigt, dat het feit dat de Kamer de werkregeling vaststelt niet van betekenis zal zijn voor de indicatie voor de WSW, anders dan de wijze waarop wij daarover net hebben gesproken.

Minister **Donner**: Nee, dat zou ook vreemd zijn.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog, met een nieuw punt hoop ik.

Minister **Donner**: Voordat ik inga op de moties die zijn ingediend, zal ik nog reageren op een aantal opmerkingen dat is gemaakt. Ik heb al gereageerd op de opmerking van de heer Blok dat er niet zou zijn ingegaan op de problematiek van de instroom, maar hij was toen even van zijn plaats. Ik ben daar in eerste termijn al uitvoerig op ingaan. Ik deel zijn oordeel niet dat dit kan worden opgelost door de keuringsproblematiek. Dit laat onverlet dat het voortdurend een punt van aandacht is of wij bij gebrek aan houvast de beoordeling van bepaalde vormen van handicap moeten bijstellen, eventueel op verschillende wijzen door protocollen. Ik ben bereid om dit verder te ontwikkelen. Dit is een onderdeel van het voortgaande proces. Wat blijft staan is dat de voorliggende regeling voor gaat als op basis van een objectief oordeel moet worden vastgesteld dat mensen met medische en arbeidsbeperkingen niet zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt kunnen krijgen. De inzet is er dan primair op gericht om de mensen aan het werk te helpen en zo uit de regeling te krijgen, maar niet om het tegen te houden dat zij erin komen.

De heer **Blok** (VVD): De minister zegt dat het overwegen van protocollen een onderdeel is van het voortgaande proces. De afgelopen jaren was er een voortgaand proces en dat resulteerde erin dat steeds meer mensen op zeer jonge leeftijd arbeidsongeschikt werden verklaard. Bedoelt de minister nu dat hij een concreet voorstel zal doen om de protocollen aan te scherpen? Zo ja, wanneer gebeurt dat?

Minister **Donner**: Ik heb gezegd dat dit een voortgaand proces is en dat dit ook geldt voor de wijze waarop bepaalde beperkingen worden gezien. Dit is geen kwestie van regelgeving, maar een kwestie van een professionele beoordeling van de artsen en de arbeidsdeskundigen op dat terrein. Ik benadruk dat dit niet kan worden opgelost door een regeling te maken die aanwijst welke mensen

niet meer voor de Wajong in aanmerking komen. De enige regel voor toepassing van de Wajong is dat die personen niet op andere wijze zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt kunnen verwerven.

De heer **Blok** (VVD): Het gaat niet om een regel die zegt "die personen komen niet in de Wajong", maar om een regel die zegt welke aandoeningen zodanig zijn dat betrokkene arbeidsongeschikt is. Het voorbeeld van ADHD is bekend. De diagnose bestond tien jaar geleden nog niet, maar de mensen wel. Er is dus echt iets veranderd in de diagnosestelling en dat is een knop waar de minister van Sociale Zaken aan kan draaien.

Minister **Donner**: Nee, mijnheer Blok, want deze regel in de Wajong is er niet op gericht dat de arbeidsongeschiktheid enkel en alleen uit de beperking voortvloeit. Tal van jongeren met ADHD komen niet in aanmerking voor de Wajong, anderen wel. Dit berust op het oordeel van professioneel deskundigen of iemand met de omvang en verschijnselen van zijn handicap zelfstandig een plaats op de arbeidsmarkt kan vinden. Ik kan wel een regel opnemen dat iemand met ADHD sowieso niet in de Wajong zal komen, maar het gevolg is dat die jongere dan niet in een andere regeling komt en ook geen plaats op de arbeidsmarkt kan vinden. Dat is de essentie. Daarom zeg ik dat het oordeel voortdurend kan worden bijgesteld, ook om vast te stellen of wij niet te snel tot de conclusie komen dat iemand geen plaats op de arbeidsmarkt kan vinden. Juist met deze regeling heb ik meer hoop dat wij daar een vinger achter kunnen krijgen dan met de bestaande regeling, omdat die in wezen aan het begin uitgaat van alles of niets, is er een volledige kans of niet. Die begint met het oordeel dat iemand volledig arbeidsongeschikt is. Die situatie bestaat niet meer onder de nieuwe regeling.

De heer **Van Hijum** (CDA): Ik heb net een vraag gesteld, ook over de bredere onderliggende problematiek van de groei van het aantal jongeren dat überhaupt een beroep doet op speciale voorzieningen in het onderwijs. Dan gaat het om de Wajong waarover wij nu spreken, maar ook om de jeugdzorg. Ook de heer Van der Vlies heeft daarnaar gevraagd. Ik meen mij te herinneren dat het kabinet daar ook een verkenning naar uitvoert. Kunt u iets toezeggen over het moment waarop de uitkomsten daarvan bij de Kamer komen?

Minister **Donner**: Wij zijn op dit moment samen met de staatssecretarissen van Onderwijs en van VWS bezig om te kijken wat de onderliggende dynamiek en factoren zijn van de toename in verschillende regelingen. Tegelijkertijd – dat komt straks ook aan de orde bij de motie van de heer Spekman en anderen – misken ik niet dat wij als het even kan moeten voorkomen en tegengaan dat wij blijven zitten met het feit dat 55% van de mensen uit het speciaal onderwijs instroomt in de Wajongregeling. Het gaat erom hoe dat naar beneden kan gaan. Wij zijn voortdurend bezig met een verkenning. Zodra wij hierin verder inzicht hebben, zal ik hierover de Kamer graag inlichten.

De vragen van de heer Ulenbelt over de samenhang met de WSW heb ik op deze wijze beantwoord. Hij meende dat het vooral een probleem van de houding van werkgevers is. Ik zal daar straks, ook in reactie op de motie van de heer Van Hijum, op ingaan. Het gaat hier

Donner

om het proces dat wij arbeid moeten vinden, waarbij het gaat om de houding van beiden.

De heer Ulenbelt wees in het bijzonder op de problematiek van studenten. Ik zie niet wat hij daar nu voor bijzondere regeling voor wil. Als wij uitgaan van het gegeven dat wij niet mensen vanwege een beperking moeten discrimineren, is toch het logische uitgangspunt dat voor de jongeren met een beperking die studeren in beginsel dezelfde regeling geldt als voor degenen die zonder beperking studeren, behoudens – dat vullen wij precies aan – dat gedeelte dat men mogelijk door lening zou moeten bijverdienen. Van de 25% waarom het gaat is ook in samenspraak met OCW geconstateerd dat dit gemiddeld ongeveer die behoefte dekt. Dit betekent ook allerm minst dat alle Wajong'ers om die reden niet zouden kunnen werken. Wij zitten hier nu eenmaal met algemene regels. Derhalve meen ik dat ik meer recht doe aan het uitgangspunt dat wij niet mensen op voorhand in een hokje moeten zetten vanwege een beperking, maar dat wij ervan uitgaan dat zij studeren als zij dat kunnen. Er zijn regels dat zij langer kunnen studeren. Er komt in het kader van de Wajong een aparte aanvulling op de studiefinanciering. Ik zie waarlijk niet in waar dan het verschil zit.

Ditzelfde geldt voor het amendement, waarin wordt bepleit dat men onbeperkt kan terugvallen in de Wajongregeling. In dit kader is gezegd dat men altijd blind blijft als men eenmaal blind is. Maar wat is dan de reden voor het onderscheid tussen degene die voor het achttiende levensjaar blind is geworden altijd in de Wajongregeling valt en degene die na het achttiende levensjaar blind is geworden en die onder de arbeidsongeschiktheidsregelingen valt? Dat is de essentie van het niet-discrimineren. Wij hebben een aparte regeling voor bepaalde personen omdat zij geen plaats op de arbeidsmarkt hadden. Dat is de essentie van de regeling die nu voorligt. Als dat succes heeft en als wij die mensen een plaats op de arbeidsmarkt geven, geldt vervolgens dat zij in dezelfde situatie zitten als mensen die op latere leeftijd een handicap hebben gekregen. Daarvoor hebben wij de algemene arbeidsongeschiktheidsregelingen. Wij moeten ons derhalve hoeden voor een systeem dat iemand altijd in de Wajong zit als hij daar eenmaal in zit. U hebt het zelf over een stempel opdrukken. Dat doen wij met deze regeling. Wat wij moeten willen en ook doen, is bekijken hoe wij deze mensen zo snel mogelijk in een positie krijgen die ook voor anderen geldt. Wij hebben wetgeving om dat adequaat aan te pakken, in het bijzonder als het gaat om de structurele functionele beperkingen. Artikel 35 van de WIA geeft precies die zelfde positie. Ik ga daar nog nader op in wanneer ik de motie van mevrouw Ortega bespreek.

Wat is de reden om eindeloos terug te vallen op de Wajong? Ik meen dat dat zou kunnen leiden tot discriminatie.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De heer Ulenbelt staat nu ook aan de interruptiemicrofoon. Dat wij nog eens samen met de SP zouden optrekken op dit punt, juist vanwege het feit dat wij deze mensen alle kansen willen bieden, is eigenlijk wel vermeldenswaardig.

De reden waarom wij ons amendement hebben ingediend, is heel simpel. Heel veel Wajong'ers willen gewoon aan de slag gaan, maar durven dat niet aan vanwege de mogelijkheid dat zij het niet redden en dan

terugvallen in een andere regeling waarbij weer andere regels gelden. Daarom zetten heel veel Wajong'ers de stap naar de arbeidsmarkt niet. Er is een prikkel voor nodig om deze jongeren wel op de arbeidsmarkt te krijgen. Dat staat in ons amendement. Vandaar dat wij de minister willen vragen dit amendement te omarmen.

Minister **Donner**: Wij hebben het juist over mensen die arbeid hebben gevonden, al dan niet met toepassing van de regeling. Voor deze mensen is er dus geen drempel meer. Voor mensen die nog voor een regeling staan, is alles erop gericht om het niet enkel afhankelijk te laten zijn van of men wel of niet eigener beweging die stap zet. Via het participatieplan kan men in samenspraak ingaan op het algemene aanbod van aanvaardbare arbeid. Wij hebben het dus over de situatie dat er een baan is. Als blijkt dat het lukt met die baan, dan geldt de overweging niet meer dat er een drempel is om de baan in eerste instantie te aanvaarden.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): De groep die een baan vindt, zou vele malen groter zijn als Wajong'ers de durf zouden hebben een baan te aanvaarden, wetende dat zij kunnen terugvallen. Minister Donner houdt de groep die op eigen kracht werk vindt klein, maar wij willen die groep groter maken. Daarom moeten dat deze mensen het gevoel hebben dat zij kunnen terugvallen als zij de arbeidsmarkt opgaan.

Minister **Donner**: Het is onmogelijk om er enerzijds voor te zorgen dat mensen geen Wajong'er meer zijn omdat dat een stempel drukt dat een belemmering vormt als zij de arbeidsmarkt op willen gaan en anderzijds tegelijkertijd te pleiten voor een regeling die hen ten eeuwigden dage Wajong'er houdt. De inzet van de Wajong is aan mensen met een beperking een plaats te bieden op de arbeidsmarkt. Dat doen wij met ondersteuning van het UWV. Daardoor zijn zij minder afhankelijk dan zij waren volgens de bestaande regeling waarbij zij zelf die stap zetten. Er vindt begeleiding plaats en alle middelen worden daarop ingezet. Als men dan een plaats vindt en men kan die plaats houden, dan is het onlogisch om te zeggen dat er onderscheid moet blijven tussen degene die op latere leeftijd blind wordt of een beperking oploopt en degene bij wie dat voor zijn achttiende levensjaar het geval was.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Het doel dat wij met elkaar nastreven, is dat veel meer Wajong'ers de arbeidsmarkt op gaan. Als de minister slechts vijf jaar de mogelijkheid van terugval op de Wajong openhoudt, zal de grote groep niet de stap naar de arbeidsmarkt maken. Als je de periode waarin iemand mag terugvallen langer dan vijf jaar maakt, zal de groep die de arbeidsmarkt op gaat, groter worden. Dat is toch het doel dat wij nastreven?

Minister **Donner**: Mevrouw Koşer Kaya, u bepleit nu een regel die inhoudt dat wij op tal van andere punten de wetgeving gaan wijzigen. Ook in andere arbeidsongeschiktheidsregelingen hanteren wij dezelfde regel. Wij gaan ervan uit dat men na vijf jaar, als men op basis van gelijkheid met anderen heeft kunnen functioneren, verder op basis van die gelijkheid met die anderen wordt behandeld. U wilt dat iedereen ten eeuwigden dage in de regeling blijft vallen. Wij hebben de motie-Heerts

Donner

uitgevoerd. Ook in dat kader hebben wij gekozen voor de termijn van vijf jaar. U wilt mensen aan het werk krijgen door ze ten eeuwige dage Wajong'er te laten blijven, door ze ten eeuwige dage de mogelijkheid te geven dat ze in deze regeling terugvallen, of door ze ten eeuwige dage in een andere regeling te laten vallen. Uitgangspunt van de wetgeving is dat wij, als sprake is van beperkingen, de mensen over de drempel helpen. Vervolgens worden ze echter op gelijke wijze behandeld als anderen die in dezelfde situatie zitten.

De heer **Ulenbelt** (SP): Een werkende Wajong'er is zo ongeveer een koorddanser die dat werk met veel beperkingen moet doen. Net als bij de echte koorddanser is sprake van een vangnet. Wij hopen dat hij er nooit in valt, want dat is ook niet leuk voor het publiek, maar als het gebeurt, is het prettig dat dit vangnet er is. Dit is een andere groep. Het zijn mensen met aangeboren beperkingen. Dat maakt dat zij anders moeten worden behandeld. Dat is geen discriminatie. Daarom is dat vangnet voor hen net zo belangrijk als voor de echte koorddanser.

Minister **Donner**: Er is een vangnet vanwege de inderdaad bijzondere situatie dat men met een aangeboren gebrek zit en daardoor die stap naar de arbeidsmarkt in eerste instantie niet zelf kan zetten. Als die stap is gezet en men blijkt met succes op die arbeidsmarkt te kunnen functioneren, dan wordt het logisch dat dan hetzelfde vangnet geldt als voor degenen die hetzelfde gebrek mogelijk op latere leeftijd krijgen. Dat wordt nu geregeld. De heer Ulenbelt maakt ten eeuwigen dage onderscheid tussen degene die een bepaald gebrek vroeg heeft gekregen en degene die dat later krijgt. Ik wijs wat dat betreft op de algemene wetgeving, de WSW onder andere, maar ook andere regelingen, bedoeld voor degenen die niet onder de Wajong vallen. Dat is de vergelijkbare situatie. Ik heb al gesproken over de blinde met de brailregel die die ondersteuning heeft. Dat vangnet is er voor iedereen die blind wordt. Waarom moet je dan voor deze groep een apart vangnet maken?

De heer **Ulenbelt** (SP): Dit zijn mensen met een aangeboren beperking. Dat is wat anders dan wanneer dat later gebeurt. Het zijn ongelijke gevallen die de minister gelijk wil behandelen. Ik heb echter wel eens van de minister geleerd dat dit discriminatie kan opleveren. Daarom bepleiten wij dat terugvalrecht, niet vanwege het stempel, maar vanwege het vangnet dat iedere koorddanser nodig heeft.

Minister **Donner**: Wij gaan uit van een ongelijke situatie. Daarom hebben wij voor de een de Wajongregeling en voor de ander de algemene regelingen. Op een goed moment – dat hanteren wij ook bij andere regels – blijkt dat men die aparte positie niet meer nodig heeft. Op dat moment wordt het discriminatie als je dan blijft vasthouden aan het punt dat er ten eeuwige dage sprake is van verschil. Dan kom je nooit af van het maken van onderscheid. Enerzijds wordt werkgevers verweten dat ze onderscheid maken, maar anderzijds wilt u in de wetgeving voor altijd onderscheid maken. Dat kan niet. Je kunt niet blazen en het meel in de mond houden.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Door deze beperking stimuleer je wel dat mensen blijven vasthouden aan hun

arbeidsondersteuning. Er zijn mensen die elke dag naar hun werk worden gebracht. Ze kunnen misschien best met het openbaar vervoer, maar ze zullen volhouden dat dit niet kan, want als ze voor het openbaar vervoer kiezen, betekent dit dat, als ze hun baan verliezen, met bijvoorbeeld een jaartje minimumloon, ze niet meer kunnen terugvallen op de Wajong. De minister stimuleert hiermee de afhankelijkheid van mensen van structurele arbeidsondersteuning.

Minister **Donner**: Mevrouw Koşer Kaya stelt dat ik mensen belemmer in hun zelfstandigheid, omdat ik ze niet de kans geef om terug te vallen. U zegt dat ik ze stimuleer om steeds terug te vallen. Dat is de reden waarom wij algemene regels hebben, ook voor de vervoersondersteuning voor de mensen die het nodig hebben. Dat is niet afhankelijk van of men met een handicap is geboren, of die later heeft gekregen. Als men ermee is geboren, heeft men aan de start een probleem. Daarom is deze regeling gericht op de start, om mensen daaruit te krijgen. Daarna is er sprake van eenzelfde situatie en van dezelfde voorzieningen.

De **voorzitter**: Ik luister altijd heel goed. Ik begin nu toch te merken dat wij in herhaling gaan vallen. Mijnheer Van Dijck, als u wilt interrumpen, probeer dan iets nieuws te verzinnen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Mevrouw Van Gent en ik zeggen in principe hetzelfde: mensen houden vast aan deze afhankelijkheid, aan de structurele arbeidsondersteuning, omdat zij, als zij daarvan loskomen, het gevaar lopen dat zij niet terug kunnen vallen. De minister stimuleert het vasthouden aan structurele arbeidsondersteuning. Mensen laten dit vangnet nu eenmaal niet graag los, dat is heel menselijk.

Minister **Donner**: Structurele arbeidsondersteuning die niet kan worden meegenomen, blijft onder de Wajongregeling vallen. Dat argument van de heer Van Dijck gaat dus niet op. Voorzieningen die wel kunnen worden meegenomen, vallen evenzeer onder het algemene vangnet voor iedereen. Dan is het onlogisch om mensen in de Wajong te houden. De psychologische drempel waarvan volgens de heer Van Dijck sprake is, doet zich dus niet voor. Er is immers apart in voorzien dat dingen die niet kunnen worden meegenomen, verstrekt kunnen worden, ook als men geen inkomensvoorziening meer heeft.

De **voorzitter**: Volgens mij kunnen wij naar een volgend punt gaan.

Minister **Donner**: Ik was bezig met het beantwoorden van de diverse vragen in de volgorde waarin ze gesteld zijn. Op de moties van de heer Ulenbelt zal ik straks ingaan. De heer Van Dijck wees eveneens op de instroom. Volgens mij ben ik hierop ingegaan. Ik heb evenzeer erop gewezen dat ook ik wel degelijk zie dat zich al voor de Wajongregeling problemen voordoen, namelijk in het onderwijs. Wij komen daar straks nog over te spreken naar aanleiding van moties op dit punt. Een en ander is onderwerp van samenwerking met de staatssecretaris van Onderwijs. Ook dat is niet primair een kwestie van eenvoudig zeggen: ik maak het speciaal onderwijs kleiner en zorg ervoor dat er minder mensen

Donner

in het speciaal onderwijs terechtkomen. Immers, mogelijk doet het probleem zich dan elders voor. Beluister mij goed. Ik zeg dus niet dat het niet zo is dat er een relatie is. Ik geef alleen maar aan dat dit niet eenvoudig is op te lossen door in de wet een andere regeling op te nemen. Onze inzet blijft er evenzeer op gericht om de inderdaad heel hoge correlatie tussen speciaal onderwijs en Wajong terug te brengen en te bezien hoe dat gedaan kan worden.

Ik ben zo-even uitvoerig ingegaan op het punt van de terugval. De vraag was hoe ik banen ga creëren voor Wajong'ers. De overheid schept in die zin geen banen. Ik heb ettelijke keren geschetst dat de inzet reeds sinds eind vorig jaar erop gericht is om zo goed mogelijk verder te komen door middel van projecten met particulieren en bedrijven om banen te creëren. Zowel bij het akkoord in oktober als bij het akkoord in maart zijn afspraken gemaakt met de verschillende partijen en de Stichting van de Arbeid om hieraan mee te werken. Cao-partijen hebben toegezegd op dit punt ruimte te bieden in de cao's. Daarnaast is vanuit het UWV – ik heb dit in eerste termijn uitvoerig toegelicht – een groot aantal acties ingezet, waaronder ondersteuning van werkgevers bij het inrichten van aparte plaatsen binnen het bedrijf. De heer Van Hijum vroeg hiernaar. Wij zullen hierover vermoedelijk nog enkele keren komen te spreken. Met deze wet zullen echt niet plotseling alle deuren opengaan bij bedrijven. Met deze wet krijgen wij echter wel een aantal instrumenten om de kansen te verbeteren. Vervolgens zullen wij moeten bezien hoe een en ander werkt.

Dat is in wezen ook een punt dat bij andere woordvoerders speelde. Men vroeg op welke wijze het opstellen van het participatieplan plaatsvindt. Dat heer Spekman heeft al aangegeven dat dit in samenspraak met de jongeren plaatsvindt. Daarbij zal ook rekening gehouden worden met kennis, ervaring en de beperking van jongeren. Er zal gekeken moeten worden of er gegeven die situatie een passende baan is. Dat is de reden waarom je niet, zoals de heer Ulenbelt in zijn motie aangeeft, gewoon van de wensen van de jongeren kunt uitgaan. Natuurlijk zal dat ook een rol spelen, maar ik kan niet naar gelang de wensen van de jongeren een bijpassende baan vinden. Dat zal een heel moeizaam proces worden waar tijd overheen zal gaan. Bij het bespreken van de motie kom ik hier nog op terug. Ik ben al ingegaan op de vragen over de instroom van het speciaal onderwijs.

Mevrouw Ortega heeft een groot aantal punten en moties respectievelijk besproken en ingediend. Op de moties kom ik straks terug. Zij vroeg mij in de eerste plaats om aandacht te besteden aan het bewaken, monitoren en evalueren van de manier waarop de 25%-regeling geldt voor studerende Wajong'ers. Dat zeg ik gaarne toe, in die zin dat de Belastingdienst op dit moment enige informatie heeft. Er moet namelijk een apart registratiesysteem worden opgezet. Het is de bedoeling om vanaf 2010 door het UWV te laten registreren hoe veel Wajong'ers er op basis van de inkomensondersteuning voor schoolgaande en studerende jonggehandicapten een inkomensondersteuning plaatsvindt zoals hier is voorzien. Vervolgens moeten wij steekproefsgewijs bekijken in hoeverre de studie voortgaat en wat de andere omstandigheden zijn. Langs die weg wil ik aan de vraag van mevrouw Ortega tegemoet komen.

Ik meen dat de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte op zichzelf strikt gehandhaafd wordt, maar het is een regeling die niet in het publiekrecht berust. Er zijn dus geen aparte diensten belast met het toezicht op de naleving. Het gaat om een regeling van de onderlinge verhoudingen tussen maatschappelijke partijen. Het is primair een kwestie van de mate waarin degenen die menen dat zij gediscrimineerd worden of ongelijk behandeld worden daarop aanspraak maken en zaken eventueel voor de Commissie Gelijke Behandeling of de rechter brengen. Daarnaast zijn er verschillende steunpunten die partijen helpen om zo mogelijk de klachten op dat punt te formuleren. De andere punten van mevrouw Ortega hadden vooral betrekking op moties.

Dan kom ik op de vragen van mevrouw Koşer Kaya. Ik ben trouwens bijna door mijn glaasje water heen, maar dan verlies ik daarna gewoon mijn stem.

De **voorzitter**: Vlak naast u staat nog een glas hoor. Er is heel veel water in dit huis.

Minister **Donner**: Ik weet niet of het werkt.

De **voorzitter**: Wilt u misschien liever een dropje?

Minister **Donner**: Ik heb altijd van mijn moeder geleerd dat ik niet mocht praten met mijn mond vol.

De **voorzitter**: Maar als je zo moet hoesten, schiet het ook niet op.

Minister **Donner**: Nee, maar ik ga toch maar verder.

De **voorzitter**: De heer Blok, de heer Van Dijck en misschien ook mevrouw Koşer Kaya zullen zo direct uit uw gehoor gaan omdat zij andere verplichtingen in dit huis hebben. Dat geldt ook voor mevrouw Van Gent.

Minister **Donner**: Mevrouw Koşer Kaya vroeg of de WSW nu wel of niet afgesloten wordt bij de voorgestelde wijziging. Ik meen dat dit niet het geval is.

In verband met de instroom vroeg zij waarom er geen periodieke herbeoordeling plaatsvindt. De vraag of een herbeoordeling nodig is, is afhankelijk van individuele omstandigheden. Bij een jongen die blind is, verandert er weinig als periodiek herbeoordeeld wordt wat zijn resterende arbeidscapaciteit is. Dat is de reden waarom een aantal jaren geleden al besloten is om in alle arbeidsongeschiktheidswetten af te stappen van het systeem van periodieke herbeoordeling. Er geldt een systeem van professionele herbeoordeling. Bij iedere keuring stelt de verzekeringsarts of de arbeidsdeskundige vast wanneer er opnieuw beoordeeld zou kunnen worden.

Ik ben al uitvoerig ingegaan op de discussie over het vervallen naar vijf jaar en op de vraag over de samenloop.

Mevrouw Koşer Kaya vroeg ook waarom de nieuwe regeling alleen geldt voor de nieuwe instromers. Volgens ons biedt de nieuwe regeling een betere mogelijkheid om jongeren die onder de Wajongregeling vallen een plaats te bieden op de arbeidsmarkt. Ik heb in eerste termijn al aangegeven dat dit in hoge mate afhankelijk zal zijn van hoeveel banen wij kunnen vinden en of wij werkgevers kunnen meekrijgen in deze ontwikkelingen.

Donner

Dat is de reden waarom ik de regeling in eerste instantie bewust heb gericht op mensen die vanaf het moment van toepassing zullen instromen en waarom ik bij de laatste nota van wijziging de bepaling heb toegevoegd dat vanaf een nader bij AMvB te bepalen tijdstip geldt dat men vrijwillig kan overstappen van de oude regeling naar de nieuwe regeling. Dat tijdstip zal afhankelijk zijn van de vraag hoe succesvol wij zijn met het vinden van banen. Tegen mevrouw Van Gent zeg ik dat het niet mogelijk is om de positie van de oude regeling te houden en tegelijkertijd gebruik te maken van de mogelijkheden van de nieuwe regeling. Dat komt omdat er juist een aantal veranderingen zit in de opzet van de regeling met betrekking tot de arbeidsondersteuning en men niet gelijktijdig onder twee regelingen kan vallen. Derhalve kan men vrijwillig kiezen of voor de oude regeling of voor de nieuwe regeling. Dit laat onverlet dat de inzet ook nog steeds gericht blijft op de integratie of re-integratie van Wajong'ers die onder het bestaande bestand vallen. Het betekent dus niet dat het daarmee afgedaan wordt. Dit is meer een pragmatische afweging. Wij nemen hier een belangrijke taak op ons. Ik wil eerst zien in hoeverre een en ander werkt en of er perspectief bestaat om dit uit te breiden.

Mevrouw Koşer Kaya vroeg ten slotte nog naar de mogelijkheid van één loket voor Wajong'ers. Ik kan de groep samennemen omdat zij Wajong'er zijn, maar dan krijgt de Wajong'er die zich vervoegt bij het loket van de Informatie Beheer Groep te horen dat hij daar niet moet zijn. Er is inderdaad voor gekozen, alweer vanuit hetzelfde uitgangspunt dat voor zover men gelijk is, men ook gelijk behandeld wordt, dat wie gaat studeren, naar de Informatie Beheer Groep gaat. Wie voor arbeid komt, gaat naar het UWV en kijkt daar wat de mogelijkheden in de Wajong zijn. Het is erg moeilijk om dit alles vanuit de invalshoek van de Wajong'er in één loket samen te brengen. Tegelijkertijd zal ik er in ieder geval ook naar streven, zowel bij het UWV als bij de Informatie Beheer Groep, dat er geen dubbele gegevensuitvraag plaatsvindt van de jongeren als dat voorkomen kan worden, en dat ook zo goed mogelijk de informatie voor beide situaties bij die loketten beschikbaar is. Om te definiëren: gij moet nu alleen bij dit loket zijn, scheidt weer nieuwe belemmeringen.

Ik ben ingegaan op de opmerkingen van de heer Van der Vlies over de WSW. Op de inzet van de werkgevers ga ik straks in, evenals op de verschillende moties over de jobcoaches. Ik zal straks in reactie op de motie van de heer Ulenbelt ingaan op de certificatie. Dat waren de drie punten die de heer Van der Vlies naar voren heeft gebracht.

De heer Spekman was op een aantal punten wel tevreden gesteld met de beantwoording, maar was op andere punten nog niet geheel tevreden gesteld met de reactie op de amendementen. Dat betreft onder andere het amendement over de vijf dagen. Dit is meteen ook een reactie op het andersoortige amendement van de heer Van Hijum over het rekening houden met de eventuele verantwoordelijkheid voor kinderen beneden de vijf jaar. In alle eerlijkheid, het gaat om elementen die enigszins detoneren met het meer algemene karakter van de wetsvoorstellen. Ik heb dat tot uitdrukking gebracht in reactie op de amendementen. Tegelijkertijd ben ik bang dat wij anders uitkomen in een welles-nietesdiscussie. Daarom refereer ik mij gewoon aan het oordeel van de Kamer, zowel voor het amendement van de heer

Spekman over de vijf dagen als het amendement van de heer Van Hijum over het rekening houden met de Wajong'er die met een kind van jonger dan vijf jaar zit. Mijn algemene overweging blijft dat dit in een mate van detail treedt waarmee vermoedelijk meer in de uitvoeringsregels rekening gehouden zou kunnen worden.

Ik herbevestig tegenover de heer Spekman de toezegging die ik heb gedaan over het vragen van advies aan de STAR over de inkomenspositie en pensioenen.

Wat de werkgevers betreft opende de heer Spekman met de zin dat er een einde moet komen aan de lieve vrede. Ik hoop dat hij dat niet zo bedoelt in de relatie met werkgevers. Ik wil juist wel een situatie handhaven van lieve vrede, maar niet in de situatie die hij vreesde dat er geen verandering plaatsvindt. Daar is de inzet wel op gericht.

Ik ben ingegaan op de discussie WSW en Wajong. Ik ga straks in op de motie over de thuiszittende leerlingen.

De heer Van Hijum ging ook nog in op een aantal punten. Ik heb naar aanleiding van de vrees van de geachte afgevaardigde dat zich mogelijk een armoedeval voordoet, een onderzoek toegezegd. Hij vroeg mij om de bevindingen op dit punt voor de begrotingsbehandeling naar de Tweede Kamer te sturen. Ik zeg dat graag toe.

Zojuist heb ik gereageerd op het amendement op stuk nr. 20. Dat betreft de verantwoordelijkheden voor een kind tot vijf jaar. Voor het overige constateer ik dat de heer Van Hijum hoopt dat wij uiteindelijk komen tot één regeling voor begeleid werken. Ik meen ook dat dit het uiteindelijke doel moet zijn en dat wij moeten proberen tot een coherent stelsel van de verschillende voorzieningen te komen. In eerste termijn heb ik al uitgelegd dat zo'n stelsel nu niet de realiteit is en ook nog niet tot de mogelijkheden behoort. Straks kom ik nog te spreken over de motie van de heer Van Hijum over het plan van aanpak van werkgevers.

Hij herinnerde mij voorts aan het feit dat ik nog niet heb gesproken over het toepassen van een hardheidsclausule voor de vervoersvoorzieningen. Bij het geven van een vervoersvoorziening, bestaande uit een auto- of kilometervergoeding voor een taxi, wordt inderdaad een inkomensgrens in aanmerking genomen. Dat lijkt mij redelijk. De kosten voor aanpassingen aan een auto of de extra kosten die het gevolg zijn van een handicap worden altijd door het UWV vergoed. Bij deze vergoeding geldt geen inkomensgrens. De discussie gaat dus uiteindelijk over de vraag: moet men al dan niet een auto- of kilometervergoeding krijgen? Met een hardheidsclausule los je het probleem niet op. Welke omstandigheden moet men namelijk in aanmerking nemen om voor de een wel een grens te laten gelden en voor de ander niet? Als ik een hardheidsclausule zou introduceren, zouden de jonggehandicapten met een gezinsinkomen boven de € 33.500 tijdelijk in aanmerking kunnen blijven komen voor verstrekking van de vervoersvoorziening. Dat zorgt voor extra kosten, waarvoor ruimte gevonden moet worden. Als ik een toets laat uitvoeren waarbij het individuele inkomen van de jongere in aanmerking wordt genomen – dat is dan het alternatief – gaat die toets enorm veel kosten vanwege de administratieve lasten. Daarbij geldt ook nog dat ik niet inzie dat deze kwestie met het introduceren van een hardheidsclausule opgelost kan worden. Het gaat hierbij namelijk om personen die in dezelfde situatie verkeren.

Donner

De heer **Van Hijum** (CDA): Voor ons is de keuze voor een bepaalde oplossing niet heilig. Ons is door de praktijk een mogelijkheid aangereikt. Wij hebben nagedacht over het introduceren van een glijdende schaal, maar die kent ook allerlei nadelen. Het probleem is dat bij het heffen van een eigen bijdrage soms een zodanig beslag op het extra inkomen wordt gelegd dat het werken daarmee totaal onaantrekkelijk wordt. De vraag die hierbij speelt is of de minister bereid is om die problematiek nog een keer te bestuderen en om de Kamer vervolgens te informeren. Dan laten wij de discussie over de oplossing nog even voor wat zij is.

Minister **Donner**: Laat ik dat dan toezeggen. Wij zullen nagaan in hoeverre de problemen zich voordoen, waar zij zich voordoen en wat de omstandigheden daarbij zijn. In het licht van de bevindingen zullen wij vervolgens nagaan of zich de behoefte aan een oplossing voordoet en welke oplossing het meest voor de hand zou liggen.

Ik heb reeds gesproken over het amendement op stuk nr. 20. Ik meen dat de heer Van Hijum het met mij eens is dat het er met zijn amendement om gaat dat rekening wordt gehouden met eventuele afspraken. Het gaat er niet om iedereen die een kind tot vijf jaar heeft, een ontheffing te geven.

De heer **Van Hijum** (CDA): Nee, dat is ook niet de strekking van het amendement. De strekking is dat de afspraken in het participatieplan overeind blijven om te bevorderen dat de afstand tot de arbeidsmarkt niet onnodig groot wordt. Daarbij moet rekening worden gehouden met de specifieke omstandigheid van het verzorgen van kleine kinderen.

Minister **Donner**: Dan zijn wij het daar over eens. Ik dacht daarnet te beluisteren dat u over een ontheffing sprak.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dit amendement vindt de SGP-fractie sympathiek, maar in de schriftelijke commentaren op de amendementen staat zowel over het amendement op stuk nr. 13 als over dat op stuk nr. 20 dat het niet thuishoort in de wet. Dat is een vrij harde mededeling. De minister laat nu echter het oordeel aan de Kamer. Hij wil blijkbaar niet hakketakken over die gelijkheid enzovoorts. Maar de opmerking "deze bepaling hoort niet thuis in de wet" is natuurlijk niet niks. Ik heb onder andere van deze minister geleerd dat je scherp moet zijn op zulk soort dingen.

Minister **Donner**: Mijnheer Van der Vlies, ik heb het net toegelicht. Bij de ontwikkeling van het participatieplan moet natuurlijk rekening worden gehouden met een groot aantal zaken. Ik noem bijvoorbeeld ervaring en kennis. Al die dingen noemen wij niet in de wet. Het plan wordt in samenspraak ontwikkeld. Onderdeel daarvan is uiteraard dat men de kans heeft op een raadpleging. Dit soort elementen heeft naar mijn mening dus minder een plaats op het niveau van de wet. In reactie op de amendementen heb ik dat aangegeven. Ik heb het hier herhaald. Maar op een gegeven moment moet je constateren dat het daarbij moet blijven. Ik hoop dat ik de Kamer tot goede gedachten heb gebracht en ik merk het wel bij de stemming.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het geval wil dat beide

amendementen door een meerderheid zijn ondertekend. Wat dat betreft is de exercitie van de minister niet erg hoopvol in de zin dat zijn advies wordt overgenomen en de bepaling buiten de wet blijft. Stel dat mijn fractie voor de amendementen op de stukken nrs. 13 en 20 stemt. Mag ik er dan van uitgaan dat de amendementen, die dan in de wet terechtkomen, niet misstaan?

Minister **Donner**: Nee, het feit dat u ervoor stemt, verandert mijn mening niet dat ze misstaan in de wet. Nogmaals, er zijn meer aspecten, en die noemen wij niet. De heer Van der Vlies geeft mij weinig hoop dat de Kamer tot een verstandig inzicht komt, omdat er al een meerderheid onder het amendement staat. Zo heb ik het gemeen overleg met de Kamer nooit begrepen. De Kamer laat zich wel overtuigen. Mocht dat niet het geval zijn, dan zal zijn steun aan het amendement op zichzelf mijn oordeel daarover niet veranderen. Het grote gevaar als men dit soort details regelt, is dat er een redenering a contrario wordt gehanteerd: aspecten die niet genoemd worden, zouden dan geen plaats in het geheel hebben. Dat is mijn overweging dat het minder goed in de wet staat. Maar er moet er uiteindelijk één toegeven. Je kunt ook zeggen: er moet er één het verstandigst zijn.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat daarbij de twee stemmen van de SGP-fractie niet de doorslag geven, kan ik volstrekt billijken. De minister begrijpt mij echter heel goed. Als in een commentaar op de amendementen dat in de Kamer is neergelegd en dat dus tot de wets-geschiedenis behoort, staat dat deze bepaling niet thuishoort in de wet, zou dat eigenlijk tot een ontrading van die amendementen dienen te leiden. Zo heb ik het altijd begrepen. Dat is niet gebeurd. De minister neemt zijn verlies. Ik heb hem de andere kant van de medaille even willen voorhouden. Als het in de wet komt, is de wet daarmee niet aangetast, misstaat het niet in de wet. Dan zouden wij er met elkaar wel mee kunnen leven.

Minister **Donner**: Laten wij het op de volgende formulering houden: dan staat het in de wet.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ja, dat is waar.

Minister **Donner**: Voorzitter. Mevrouw Van Gent vroeg zich af of er wel uitgegaan kan worden van de bereidheid van werkgevers. Nogmaals, ik meen in deze fase dat dit het belangrijkste is waar wij van uit moeten gaan.

Zij ging in het bijzonder in op de arbeidsdeelname van Wajong'ers bij de ministeries en de semi-overheid. Afspraken op dit moment binnen de sector Rijk zijn dat er in totaal 250 extra plaatsingen gerealiseerd zullen worden en dat er vanaf 2011 structureel een aantal werkervaringsplaatsen ter grootte van 1% van de bezetting in fte's zal worden gereserveerd voor alle geïndexeerde doelgroepen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, onder wie dus ook WSW'ers, Wajong'ers en gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Bijvoorbeeld op het departement van Sociale Zaken zijn onlangs zes extra Wajong'ers aan de slag gegaan en worden additionele plaatsingen voorbereid. De 1%-regeling van het Rijk zal ik in een verzamelbrief aan de gemeenten onder de aandacht brengen, hopen dat ook daar het voorbeeld wordt gevolgd. Bovendien is een werkgroep van de Stichting Verbond Sectorwerkgevers Overheid op dit moment bezig met de praktische mogelijkheden in beeld

Donner

te brengen en best practices te verzamelen om ook op die wijze de leden zo goed mogelijk te attenderen op de mogelijkheden die er zijn voor Wajong'ers. Wat de inzet van de overheid betreft zijn dus de eerste stappen gezet.

Verder vroeg mevrouw Van Gent mij nog om een toelichting op de passage over datgene waarvan ik meen dat men in een situatie komt waarin wat gelijk is ongelijk wordt behandeld als men te lang jongeren onder de Wajongregeling zou houden. Dat hebben wij mijns inziens zo-even al uitvoerig bediscussieerd.

Vervolgens kom ik te spreken over de amendementen en de moties.

Het amendement op stuk nr. 10 van de heer Ulenbelt strekt ertoe dat jongeren vanaf het begin van de regeling zodra er sprake is van het gebruikmaken van de volledige resterende verdien capaciteit, een aanvulling krijgen tot het minimumloon. In de brief aan de Kamer meen ik duidelijk te hebben aangegeven dat ik dat amendement ontraad. De reden hiervoor is dat de consequentie van het amendement is dat er al vrij snel een heel andere situatie ontstaat ten aanzien van tal van jongeren die geen beperking hebben en die wel aangewezen zijn op niveaus die binnen het minimumloon liggen.

Om dezelfde reden kan ik mevrouw Van Gent zeggen dat niet van mij verwacht kan worden dat ik met een nota van wijziging zal komen die nog verder gaat dan het amendement van de heer Ulenbelt, namelijk dat een aanvulling plaatsvindt tot 120% van het wettelijk minimumloon. Die gedachte zou ik dus willen ontraden.

Dan het amendement van de heer Ulenbelt op stuk nr. 11 over het ongewijzigd laten van de inkomensondersteuning tijdens studie. Ik ben er net uitvoerig op ingegaan dat dit nu juist zou betekenen dat er een geheel aparte situatie ontstaat voor jongeren met een gebrek, die niet gerechtvaardigd wordt door de situatie waarin zij verkeren. Ik heb wel net mevrouw Ortega toegezegd dat wij de ontwikkeling op dit punt zo goed mogelijk zullen volgen.

Dan het amendement van de heer Spekman dat het participatieplan in samenspraak wordt opgesteld en dat de vaststelling pas op de zesde werkdag plaatsvindt. Ik wil voorstellen dat hij het amendement in die zin wijzigt dat het participatieplan na de vijfde werkdag wordt vastgesteld. De tekst zoals die nu luidt, houdt namelijk in dat het exact op de zesde werkdag moet en dat het anders niet meer kan. Het gaat er echter om een bedenkerperiode in te lassen. Wat betreft het overige heb ik net aangegeven wat mijn gedachten daarover zijn.

Op het amendement over de streefcijfers voor de plaatsen voor jonggehandicapten ben ik ingegaan in de brief. Ik refereer op dit punt aan het oordeel van de Kamer. Ik heb een- en andermaal betoogd dat streefcijfers op zichzelf weinig veranderen aan de bereidheid van werkgevers om jonggehandicapten in dienst te nemen. Tegelijkertijd stelt het wel een aantal doelstellingen en ambities scherp. De inzet is, en daar blijf ik bij, de werkgevers te stimuleren. Ik kom daar straks op terug in mijn reactie op de motie van de heer Van Hijum.

Het amendement van de heer Ulenbelt op stuk nr. 18 betreft de verhouding met de WSW. Wij hebben daar uitvoerig over gediscussieerd. Ik heb bij nota van wijziging een bepaling voorgesteld, zoals die naar mijn mening zou moeten luiden. Om die reden zal ik dit amendement willen ontraden.

De heer **Ulenbelt** (SP): Er blijft nu toch mist hangen over die relatie. In eerste termijn hebt u gezegd dat begeleid werken via de Wajongregeling niet zou moeten bestaan naast begeleid werken via de WSW-regeling. Nu is uit de discussie gebleken – dat ben ik met de heer Spekman eens – dat begeleid werken via de WSW ook voor Wajong'ers niet uitgesloten hoeft te worden. Betekent dit dat u met de nota van wijziging enige afstand neemt van wat u in eerste termijn hebt gezegd, namelijk dat beide regelingen niet naast elkaar kunnen bestaan?

Minister **Donner**: Het antwoord daarop is bevestigend, in die zin – het gaat dan om de formulering “in dienstbetrekking in het kader van de WSW”, die ook begeleid werken in de WSW kan betreffen – dat als er een dienstbetrekking bestaat in de WSW, het niet de bedoeling is om bij de toepassing van de werkregeling betrokkene weer uit de WSW te halen en onder de Wajongregeling te brengen. Dat is dus inderdaad enigszins een nuancering van de reactie in eerste termijn. Dit ook in antwoord op hetgeen de heer Van der Vlies heeft gezegd. Ik ben gaarne bereid om mee te denken.

Het amendement van de heer Van Hijum op stuk nr. 19 gaat over de regeling dat de resterende arbeidscapaciteit zou kunnen worden vastgesteld als men vijf jaar recht op arbeidsondersteuning heeft gehad, als men ongeveer op dat niveau heeft gewerkt en er geen perspectief op verdere ontwikkeling is. Ik heb in de brief toegelicht waarom ik ook op basis van de filosofie van de wet meen dat je vanuit dezelfde gedachte de eis moet toevoegen dat dit niet gebeurt voordat de Wajong'er ten minste de 25 jaar heeft bereikt. Vermoedelijk zal dat in de praktijk ook de meest waarschijnlijke situatie zijn. Op dit punt blijf ik vasthouden aan die 25 jaar – dat mag niemand verwonderen, want ik heb het voorliggende wetsvoorstel ingediend – maar ik conformeer mij op dit punt aan het oordeel van de Kamer, met dezelfde hoop en verwachting.

Het amendement van de heer Van Hijum op stuk nr. 20 gaat over de verantwoordelijkheid voor een kind tot 5 jaar. Daar ben ik zojuist op ingegaan.

Het amendement op stuk nr. 21 is ingetrokken. Daar ga ik dus niet meer op in.

Het amendement op stuk nr. 22 van de heer Ulenbelt en mevrouw Koşer Kaya dient ter vervanging van het amendement op stuk nr. 12 en betreft het herleven van het terugvalrecht. Daar ben ik zojuist in de discussie uitvoerig op ingegaan.

Het gewijzigde amendement op stuk nr. 26 van mevrouw Ortega-Martijn is een weergave van wat ik in eerste termijn heb aangegeven: de behandeling die door het UWV wordt aangegeven, moet uiteraard ook betrekking hebben op de mogelijkheden om arbeid te verrichten. Met die formulering kan ik dat amendement zeker ondersteunen.

Dan de moties. Het was ook de Kamer al opgevallen dat de motie op stuk nr. 27 van de heer Blok, de motie op stuk nr. 33 van mevrouw Ortega-Martijn en de motie op stuk nr. 38 van de heer Van Hijum betrekking hebben op de jobcoaches binnen een bedrijf. De reden waarom ik mij het meest kan vinden in de door mevrouw Ortega-Martijn voorgestelde formulering, is dat daar het perspectief van het belang van de Wajong'ers voorop wordt gezet. De motie van de heer Blok legt het zwaartepunt meer bij de werkgever en diens overweging-

Donner

gen. Nogmaals, men kan binnen een bedrijf Wajong'ers hebben met verschillende beperkingen en verschillende problemen. De een heeft bijvoorbeeld een autistisch syndroom en de ander heeft andere beperkingen. Dat kan met zich brengen dat men in het belang van de Wajong'ers zal moeten functioneren met verschillende jobcoaches. In het algemeen onderschrijf ik de wens om te voorkomen dat er een belemmering ontstaat voor werkgevers om mee te werken aan het plaatsen van Wajong'ers als dat gepaard gaat met meerdere jobcoaches. In die zin ligt die wens in lijn met de strekking van de motie van de heer Blok, maar bij de inzet staat het belang van de Wajong'er voor mij voorop. Dat omvat inderdaad een jobcoach die meer aansluit bij de problemen die hij heeft. Dit betekent ook dat er een zekere verzelfstandiging moet plaatsvinden, althans dat er ook een zelfstandigheid moet zijn tegenover de werkgever. De interne jobcoach moet niet het verlengde zijn van de werkgever want de jobcoach is mede bedoeld om binnen het bedrijf de belangen van de jongeren te behartigen. Daarom zie ik de motie van de Kamerleden Ortega-Martijn en Van Hijum vooral als ondersteuning van het beleid, in ieder geval als stimulans voor dat beleid. Dit de motie van de heer Blok niet te na gesproken. Als hij het eens is met mijn uitleg dat het belang van de jongeren voorop staat, dan meen ik dat de Kamer daarover zal oordelen.

Ik kom op de motie van de heer Ulenbelt, waarin wordt gevraagd het UWV op te dragen alleen gespecialiseerde en gecertificeerde re-integratiebedrijven in te schakelen. Deze motie, waarvan ik weet dat de heer Van der Vlies die ook steunt, ontraad ik desondanks. Dit is namelijk ook een beperking van de Wajong'ers zelf. Ik deel zonder meer het doel, namelijk dat het gaat om kwalitatief goede dienstverlening aan klanten via de re-integratiebureaus. Dat is ook de lijn die het UWV hanteert in de richtlijnen voor aanbesteding van dergelijke zaken. Maar het gaat om goede dienstverlening op maat van de cliënten en om het waarborgen van een voortdurende kwaliteitsverbetering bij de re-integratiebedrijven. Daarover heb ik de Kamer het Plan van aanpak re-integratie gestuurd.

Er wordt door het UWV actief gemonitord wat de prestaties zijn van de re-integratiebureaus. Dit wordt gebruikt bij het aanbesteden van diensten, dus het waren de resultaten die telden. Daarnaast geeft de stichting Blik op Werk via een keurmerk ook zelf een oordeel over de verschillende re-integratiebureaus. Het certificeren van re-integratiebureaus door het Rijk brengt echter in de eerste plaats een groot aantal administratieve lasten en kosten met zich, die op zichzelf niet bevorderlijk zijn voor een zo goed mogelijke dienstverlening. Er wordt veel gewerkt met IRO's. Die worden door kleine bedrijven aangeboden. Certificering voor kleine bedrijven betekent een onevenredige last en leidt tot marktverstoring. Daarnaast ben ik van mening dat het stellen van kwaliteitseisen en resultaatseisen in de eerste plaats een zaak moet zijn tussen de opdrachtgever en de opdrachtnemer. Ik heb aangegeven dat het UWV dit als beleid heeft. De particulier oordeelt in het kader van de IRO naar zijn maatstaven.

Ten slotte wijs ik erop dat het volgende wellicht reden kan zijn om nu deze motie in te trekken of aan te houden. De Eerste Kamer heeft in december jongstleden tijdens de behandeling van verschillende wetsvoorstellen over loonkostensubsidie en re-integratie een motie-Strik

aangenomen, waarin de regering wordt gevraagd om nader in te gaan op wat er wordt gedaan op het terrein van de certificatie en de verschillende motieven. Het antwoord daarop hoop ik binnenkort in een brief aan de Eerste Kamer aan te bieden. Ik zeg de Tweede Kamer gaarne toe om haar een kopie van die brief te sturen. Daarin wordt meer in het bijzonder ingegaan op alle verschillende overwegingen die in dezen gelden. Zo nodig kunnen wij de discussie naar aanleiding daarvan hervatten. Want nogmaals, in de grond bestaat er geen verschil van mening over de kwaliteit van dienstverlening en de wijze waarop ze moet werken. Het gaat over het instrument, namelijk of certificatie daarvoor het juiste middel is.

De heer **Ulenbelt** (SP): De minister legt nu eenzijdig de nadruk op het certificeren. Ik wijs erop dat er voordat de commerciële re-integratiemarkt tot stand was gekomen, al een aantal gespecialiseerde re-integratiebedrijven voor Wajong'ers was. Die bedrijven behaalden hoge scores. De portie van de motie is juist dat het UWV in zee gaat met dit type bedrijven dat aantoonbare ervaring heeft met Wajong'ers. Dit is een speciaal vak. Dat was mijn bedoeling, maar ik ben bereid om af te wachten waar de minister mee komt en tot die tijd mijn motie aan te houden.

Minister **Donner**: Het aspect dat de heer Ulenbelt naar voren brengt, telt ook, maar tegelijkertijd kan het een drempel opwerpen voor een zekere vernieuwing. Bijvoorbeeld mevrouw Ortega heeft mij gevraagd om vooral toch ook nieuwe initiatieven en particuliere initiatieven te steunen. Daar kan dit ook toe behoren. Laten wij dit inderdaad in het kader van die brief in een breder perspectief bespreken.

De **voorzitter**: Op verzoek van de heer Ulenbelt stel ik voor, zijn motie (31780, nr. 28) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

Minister **Donner**: Ik vraag mij af of de motie op stuk nr. 29 van de heer Ulenbelt overbodig is geworden door het feit dat ik het amendement van de heer Spekman aan het oordeel van de Kamer overlaat. Daarin staat uitdrukkelijk dat het participatieplan in samenspraak met de betrokken jongere wordt ontwikkeld. In antwoord op de vragen van mevrouw Ortega bevestig ik dat het natuurlijk maatwerk is. Daarbij spelen de ervaring, de kennis en de voorkeuren van de jongere een rol. Dit betekent echter niet dat ieder werkaanbod moet voldoen aan de wensen van de jongere. Het kan voorkomen dat er een werkaanbod is dat daar niet aan voldoet, maar dat wel behoort tot algemeen geaccepteerde arbeid en dat de jongere een plaats op de arbeidsmarkt biedt. Ik meen dat aan de wens van de heer Ulenbelt tegemoet wordt gekomen met het amendement van de heer Spekman. De motie laat zich echter zo lezen dat ieder individueel werkaanbod ook moet voldoen aan de wensen van jonggehandicapten. Dat kan ik als zodanig niet als beginsel accepteren. Dit laat onverlet dat er zo veel mogelijk wordt gestreefd naar maatwerk en samenspraak. Het gaat echter om algemeen geaccepteerde arbeid.

Donner

De **voorzitter**: Mijnheer Ulenbelt, betekent deze toezegging van de minister iets voor uw motie?

De heer **Ulenbelt** (SP): Dat laat ik u voor de stemmingen weten.

Minister **Donner**: In de motie op stuk nr. 30 vraagt mevrouw Ortega om ondersteuning van diverse particuliere en ondernemersinitiatieven. Ik meen dat ik in de afgelopen maanden al uiting heb gegeven van precies dat streven. Ik beschouw de motie dan ook als een ondersteuning van het beleid, juist omdat ik de initiatieven van werkgevers toejuich en essentieel acht om het resultaat te bereiken dat ons met dit wetsvoorstel voor ogen staat. Voor het maken van afspraken met particulieren gelden wel spelregels, ook met het oog op de marktwerking. Voorkomen moet worden dat bepaalde groepen naar eigen bevinding mensen kunnen kiezen en dat de rest een probleem blijft voor de overheid. In de vrije ruimte van het UWV zijn er al mogelijkheden. Ik zal nagaan hoe die zo goed mogelijk kunnen worden aangewend.

Ook de motie op stuk nr. 31 van mevrouw Ortega, waarin de regering wordt gevraagd het UWV op te dragen een maatwerkeraanbod te doen dat in het voortraject goed is afgestemd met de betrokken klant, zie ik als ondersteuning van het beleid. De vraag is echter of aan die motie tegemoet wordt gekomen als het amendement van de heer Spekman onderdeel zal uitmaken van het wetsvoorstel. Daarin wordt nadrukkelijk gezegd dat het participatieplan in samenspraak met de Wajong'er tot stand komt.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): In de motie verwijs ik naar een artikel. Wanneer er sprake is van een participatieplan worden inderdaad heel duidelijke afspraken gemaakt over de weg naar het werkaanbod. Ook wanneer er in het participatieplan geen afspraken zijn gemaakt over het werkaanbod kan er ook sprake zijn van een verplicht werkaanbod. Daar gaat het mij om, om er ook zorg voor te dragen dat er sprake is van enige inspraak van de klant.

Minister **Donner**: Ik zie de motie als ondersteuning van het beleid. Ik denk dat dat wordt omvat door het begrip "samenspraak". Misschien moeten wij het hier nog even over hebben, maar ik heb de indruk dat u doelt op het werkaanbod dat buiten het participatieplan ontstaat, namelijk doorgaans werkaanbod van een werkgever dat door de Wajong'er zelf wordt aangedragen. Daarin ligt strikt genomen al besloten dat het gaat om iets wat hij zelf heeft opgebracht. Ik laat deze motie over aan het oordeel van de Kamer. Ik meen dat de zaak gedekt is met het amendement van de heer Spekman.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb hier de memorie van toelichting voor mij, op bladzijde 51. Daar staat: Artikel 30a, tweede lid, van de Wet SUWI geeft het UWV de taak in de daar genoemde gevallen een jonggehandicapte aanbod van concrete, algemeen geaccepteerde, arbeid te doen. Artikel 5.5.2 regelt dat zo'n werkaanbod ook kan worden gedaan indien het participatieplan niet expliciet vermeldt dat de jonggehandicapte een werkaanbod zal worden gedaan. Artikel 5.5.2 regelt dat zo'n werkaanbod ook kan worden gedaan indien het participatieplan niet expliciet vermeldt

dat de jonggehandicapte een werkaanbod zal worden gedaan.

Minister **Donner**: Laten wij het daarbij houden. Deze teksten worden aangevuld met het amendement van de heer Spekman.

Ik kom bij de motie van mevrouw Ortega op nr. 32, waarin wordt gevraagd om informatie van de huisarts te betrekken bij de beoordeling wanneer de Wajong'er daarom vraagt. Ik heb ook al in eerste termijn aangegeven dat in veel gevallen de verzekeringsarts daarop ook eigener beweging zal terugvallen om een oordeel te krijgen. Voor het overige kan ik de motie ondersteunen.

Op de motie van mevrouw Ortega op stuk nr. 33 ben ik daarnet al uitvoerig ingegaan in reactie op de motie van de heer Blok.

De motie van mevrouw Ortega op nr. 34 over het urencriterium betreft een punt waarop de Kamer toezeggingen heeft gekregen van de staatssecretaris van Financiën. Ik zal dit punt sowieso met hem opnemen om te kijken in hoeverre de Kamer nog, zo mogelijk eerder dan nu voorzien in 2011, kan worden geïnformeerd indien de motie wordt aangenomen.

De motie van mevrouw Ortega op nr. 35 betreft een belangrijk punt, dat hier ook een aantal keren is besproken. Mevrouw Ortega verzoekt daarin de regering, te waarborgen dat de materiële ondersteuning vanuit de WIA gelijk blijft aan die vanuit de Wajong en te bevestigen dat een voormalige Wajong'er met structurele functionele beperkingen onder de definitie van artikel 35 van de WIA valt. Ook als de motie niet wordt aanvaard, bevestig ik nu graag dat dit gewoon de toepassing is van de WIA zoals die geldt. Het belangrijkste operationele onderdeel daarvan is actief voorlichting geven over de mogelijkheden onder de WIA. Ik zie gaarne de motie als ondersteuning van datgene wat ook de bedoeling is op dit terrein.

Mevrouw Koşer Kaya vraagt bij motie om te onderzoeken hoe de scholen meer kunnen worden gestimuleerd om de doorstroom naar arbeid te verbeteren. Ook deze motie beschouw ik als een ondersteuning van het beleid. Ik heb dat in eerste termijn al toegezegd. Ook in de discussie met de heer Van Dijck heb ik aangegeven dat het mijn inzet is om het hoge instroompercentage vanuit het speciaal onderwijs in de Wajong terug te dringen. Een belangrijk onderdeel daarvan is dat het schoolcurriculum meer direct wordt gericht op doorleiding naar de arbeidsmarkt.

De motie van de heer Spekman richt zich duidelijk tot de hele regering omdat zij een terrein betreft waarvoor ik niet direct verantwoordelijk ben. Ik wil dan ook niet heel gedetailleerd op de motie ingaan en de heer Spekman toezeggen dat ik het onmiddellijk zal opnemen met de staatssecretaris van Onderwijs en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en zal bevorderen dat de Kamer zo snel mogelijk een gezamenlijke schriftelijke reactie op zijn motie krijgt.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik heb de motie heel bewust bij deze minister ingediend, omdat ik vind dat het een kabinetsaangelegenheid is. Ik vind het antwoord van de minister dan ook logisch, maar ik wil de gezamenlijke reactie wel graag ontvangen voor de stemmingen van komende dinsdag. Ik begrijp dat dit veel vraagt van de samenwerking tussen de ministeries, maar dat is precies datgene waar het mij om gaat.

Donner

Minister **Donner**: Iets gaf mij al in dat de heer Spekman hierom zou vragen. Ik zeg hem dit graag toe.

Ik stel allereerst vast dat de motie van de heer Van Hijum op stuk nr. 38 het op de verschillende onderdelen ingezette beleid ondersteunt. De ambitie van het kabinet op dit terrein is groot, maar mogelijk niet zo groot als de heer Van Hijum die omschrijft. Het gaat erom dat tweederde van de instroom perspectief heeft op arbeid en dat daar de arbeidsondersteuning op is gericht. Dit is de ambitie van de regering, maar hij definieert al als resultaat dat dit deel ook daadwerkelijk werk zal vinden. Ik heb aangegeven wat de ambitie van de regering op dit terrein precies is, namelijk de inzet om degenen die perspectief op arbeid hebben zo goed mogelijk aan werk te helpen. Daarnaast willen wij onze re-integratie-inspanningen richten op ongeveer 10.000 cliënten van het zittende bestand. Mogelijk is daarover verwarring ontstaan en zijn de cijfers door elkaar gaan spelen. Ik heb dus aangegeven wat de ambitie van het kabinet is en voor het overige beschouw ik deze motie als ondersteuning van het beleid. Ik wijs erop dat deze voor een deel gaat over de job coaches bij bedrijven.

De motie van de heer Van Hijum op het stuk onder nummer 39 betreft wat hij noemt "social return on investment". Zoals uit het debat in de Kamer is gebleken, wordt voor een deel gereageerd op uitspraken van de minister van Verkeer en Waterstaat. De heer Van Hijum gaf al aan dat deze lijn eerder is ingezet door Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ik zal de Kamer hierover in ieder geval voor de behandeling van de begroting voor 2010 gaarne informeren. Ik zie de motie als ondersteuning van het beleid. Ik moet een en ander samen met de minister van Verkeer en Waterstaat bezien, opdat de regering zo veel mogelijk één geluid laat horen. Men zou niet anders van mij verwachten.

De motie van de heer Van Hijum op stuk nr. 40 betreft de financiering van studie aan de Open Universiteit. In eerste termijn ben ik hier al op ingegaan. Toen was de vraagstelling een andere. De stelling was toen namelijk dat Wajong'ers niet aan de Open Universiteit zouden kunnen studeren. Ik heb aangegeven dat dit niet het geval is; ook zij kunnen zich gewoon inschrijven. In deze motie wordt het verzoek gedaan om mensen met beperkingen die aan de Open Universiteit studeren, in aanmerking te laten komen voor studiefinanciering. Over dat punt zal ik de minister van OCW moeten raadplegen. Hij gaat immers over de studiefinanciering. Ik zal de Kamer per brief hierover nader inlichten vóór de stemmingen.

Op de motie van mevrouw Van Gent en de heer Ulenbelt ben ik zo-even al ingegaan. Ik zie dat dit inderdaad ook een motie van de heer Ulenbelt zelf is. Het is wat tegenstrijdig om in de ene motie een aanvulling tot het minimumloon en in de andere een aanvulling tot 120% van het minimumloon te vragen. Mijn motivering om deze moties te ontraden is dezelfde. Bovendien zal de regering vermoedelijk niet in staat zijn om aan deze motie te voldoen, zo zij aanvaard wordt. In de motie wordt de regering namelijk verzocht een nota van wijziging in te dienen. Ik neem aan dat op hetzelfde moment dat over deze moties wordt gestemd, over het wetsvoorstel wordt beslist. Vanaf dat moment kunnen wij geen nota van wijziging meer indienen. Dit laat onverlet dat de Kamerleden een amendement kunnen indienen met deze strekking. Ik zal een dergelijk amendement echter ook ontraden.

De heer **Ulenbelt** (SP): Eigenlijk had de eerste indienster dit moeten opmerken, maar als deze motie in stemming komt voor het wetsvoorstel, wordt de stemming over het wetsvoorstel aangehouden om de minister in de gelegenheid te stellen om met een nota van wijziging te komen. Procedureel is een en ander dus volledig correct.

Minister **Donner**: Dit raakt de essentie van ons proces van wetgeving. Het kabinet doet vanuit zijn visie op de verantwoordelijkheden een wetsvoorstel. Dit kan in de Kamer worden geamendeerd. De Kamer kan de regering echter niet vragen om bij nota van wijziging iets in te dienen waarmee de regering het niet eens is. De Kamer kan wel een amendement aanvaarden waarmee de regering het niet eens is. Men kan echter niet bij wijze van motie aan de regering vragen om een wetsvoorstel te wijzigen.

Ook op de motie op stuk nr. 42 ben ik al eerder ingegaan. Deze gaat over de verhouding tussen het bestaande bestand van Wajong'ers en de nieuwe instroom. Met deze motie wordt de regering gevraagd om de bestaande Wajong'ers eenzelfde kans te geven. Zoals gezegd heb ik bij nota van wijziging een daartoe strekkende bepaling opgenomen in het wetsvoorstel. Er zal op dat moment echter gekozen moeten worden of men in de bestaande regeling blijft of onder de nieuwe komt. Het kan echter niet zo zijn dat men in beide regelingen tegelijk valt. Ook deze motie moet ik dus ontraden.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: De stemmingen over de amendementen, het wetsvoorstel en de moties vinden aanstaande dinsdag plaats. Ik bedank vanzelfsprekend de minister.

De vergadering wordt van 15.00 uur tot 15.30 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 2 april 2009 over **de rapportage vreemdelingenketen**.

De heer **Brinkman** (PVV): Mevrouw de voorzitter. Het procedurestapelen van met name reguliere verblijfsaanvragen blijft een enorm probleem. Door middel van het steeds opnieuw indienen van verblijfsaanvragen kunnen vreemdelingen hun vertrek uit Nederland eindeloos traineren omdat zij de behandeling van die aanvragen gewoon in ons land mogen afwachten. Na afwijzingen volgens natuurlijk bezwaar- en beroepsprocedures, gekoppeld aan verzoeken om voorlopige voorzieningen.

De aangekondigde maatregelen zullen het probleem niet oplossen. Die maatregelen gaan immers domweg voorbij aan de kern van het probleem, namelijk de mogelijkheid om een reguliere verblijfsaanvraag in te dienen.

Het probleem had allang opgelost kunnen zijn als het kabinet een aangenomen motie had uitgevoerd die ertoe strekte om dit tegen te gaan. Dit moet alsnog gebeuren en daarom dien ik de volgende motie in.